

LA REVISTA

SUMARI:

Aspectes del Nacionalisme català, *per Martí Esteve*.—Un nou llibre fonamental de ciència llatina, *per Eladi Homs*.—Alguns casos històrics d'entorboliment intel·lectual col·lectiu en els savis, *per Maria Montessori, trad. Carles Riba*.—Lírica Catalana: L'horta de mon pare, *per Salvador Perarnau*; Blats granats, *per Felip Graugés*.—Lletres: La buidor poètica, *per Joàn Arús*.—Arts plàstiques, Divagacions al volt del llibre de l'Aragay, *per Esteve Monegal*.—Notes marginals, *per Martí Casanovas*.—Dietari Espiritual.

BARCELONA

MCMXVI

Núm. XXIV

ANY II

SUMARI DEL NUMERO 23

Tècnica i Cultura, per J. M. López-Picó.—Dues generacions, per Joàn Puig i Ferrerter.—Els cursos pedagògics de primavera, per Joàn Palau Vera.—Poesía Anglesa: La darrera rosa, de Thomas Moore, trad. Joaquim Folguera.—Lírica Catalana: Evocació, per Ferràn Soldevila.—Teatre i classicisme, per J. Farràn i Mayoral.—Arts plàstiques: Notes marginals, per Martí Casanovas.—Heterogenia, per Esteve Monegal.—Dietari Espiritual.

LLIBRES RECENTS

RAMÓN RIBERA LLOVET

POEMES I LLEGENDES

Portada d'Oliva

Preu: Dues pessetes

CLEMENTINA ARDERIU

Cançons i Elegies

Publicacions de "La Revista"

Preu: Una pesseta

JOÁN ARÚS

NOVES CANÇONS

Portada de Josep Obiols

Preu: Dues pessetes

MIQUEL POAL AREGALL

**LES DONES
DAVANT LA GUERRA**

Portada de Josep Obiols

Preu: Una pesseta

JOSEP M. DE SAGARRA

EL MAL CAÇADOR

POEMA

Il·lustracions de Joan Mirambell

Preu: Set pessetes

JOAQUÍN MONTANER

POEMAS INMEDIATOS

Portada d'APA

Preu: Tres pessetes

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. VII

PARAVLES

POESIES

Preu: Dues pessetes

CARLES SOLDEVILA

PLASENTERIES

Societat Catalana d'Edicions

Preu: Dues pessetes i mitja

Anunci de llibres nous. Una inserció: 2 pessetes. Tres insercions: 5.

LA REVISTA

ANY II. N.º XXIV	QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS Suscripció trimestral, 1 pta. — Número solt, 20 cénts.	SBRE. 30 1916
---------------------	--	------------------

ASPECTES DEL NACIONALISME CATALA

De totes les inquietuts del vuitcents, de tot aquell desig removedor, revolucionari, dels romàntics, n'ha restat per nosaltres el sentit de l'heroisme.

Han caigut per la seva propia feblesa tots els problemes ficticis; aquell sentit d'enderrocament de ço que era aleshores més estable i d'imposició de noves valors, per ço com responien a una avidesa de meravelloses aparicions — meravelloses aparicions, aconseguides fantasiosament i mantes vegades deliciosament infantívoles —, aquell sentit ha esdevingut en nosaltres fretura de solució, esforç de tendència envers una posició clàssica no totalment assolida; revisió de problemes i concreció dels mateixos, despullant-los de tot l'aire genial; i abandonament, per tant, de tots aquells que només una febre de novetat podia fer que es consideressin com a tals problemes.

La llibertat de les nacionalitats opreses, proposada pel romanticisme com una qüestió d'obediència a les lleis naturals i històriques, sentant cada una de les determinants que obeint a una fatalitat col·lectiva informaven la existencia d'una nació; aquest problema iniciat aleshores, d'un procés candent, i per resoldre totalment avui, al menys en son aspecte integral, ha determi-

nat en ço que a Catalunya s'esguarda la posició central de la ideologia i de l'activitat de les nostres gents.

Endegades per una sana orientació aquelles primeres inquietuts diferencials d'una nació en pruija de manifestar-se, cadascún dels aspectes del nacionalisme ha sigut llargament considerat; noves aportacions li han dat un caient de problema viable i tot aquell seu aire de cosa primaria, de fatalitat naturalista, s'ha reduït a un enllaçament a la tradició nacional, una incorporació al pensament universal, i així, arribats a una solució, traspassats els moments actuals de heroisme, produir-se en el fluir constant d'una deïu creadora

Aquestes nostres aspiracions, sintetitzades en el mot Imperi — en tant que ell comprèn la consolidació de les valors nostrades en una unitat; la plasmació en una constitució política de les protestes diferencials nacionalistes; i la intervenció, la col·laboració, en un ordre universal — representen la inquietant recerca d'una posició difinitiva.

I en tant que som pel món una esperança inèdita, com s'ha dit, — una afirmació nova, gosaríem de dir — assagem d'exercitar entre nosaltres totes les déus vitals, anem en conqueriment de nosaltres mateixos; tot impul-

sant els nuclis centrals i directors, aspirem a una integració total, a la nacionalitat plena.

Ja de des els primers moments que el catalanisme va produir-se, motius sentimentals, records històrics, realitats vivents, varen determinar una comunitat espiritual — expressada generalment només que en moments solemniais — entre totes les gents de terres catalanes, agermanades encara per un vincle de meravellosa emotivitat: la comunitat de llengua.

Mes ja de des aquests primers temps de restauració de l'esperit nacional, els artistes i més principalment els homes de lletres de les terres catalanes de València i de Mallorca i del Rosselló s'orientaren en el sentit de col·laborar a l'obra catalana, els uns aportant de ple la seva obra, animada d'un esperit netament nacional, els altres fent obra regionalista, donant un aire pintoresc i comarcal a les llurs produccions; capacitats els uns per esdevenir valors d'una cultura, conresant els altres la nota exclusiva i diferencial, enamorats del propi dialecte, del llenguatge parlat, amb totes les deformacions sofertes per una decadència. Però als uns i als altres la via empresa per Catalunya els marcava la pròpia i els feia quan menys sentir la pruija d'acusar i d'afirmar una personalitat distinta dins de la unitat amorfa.

Aquest sentit ample de la nació catalana, que comprèn en ella els germans de València i de Mallorca i del Rosselló, no és pas menys viu en nosaltres que quan les explosions sentimentals dels romàntics se produïen. Ço que s'és esdevingut és el canvi de

orientació que de bon començament hem senyalat en tots els problemes que el vuit-cents va deixar-nos plantejats. No volem, avui, tan solament que una cordialitat de flamarada sia establerta entre nosaltres, ni ens plau del tot que afirmen una diversitat regional, ni ens satisfà plenament que un petit nombre qui excel·leix en les arts i en les lletres vulgui la seva part en l'obra de cultura nacional. Volem que aquesta sia rica en modalitats, però que per la seva unitat pugui aparèixer com fruit de tot un poble; volem que la incorporació a l'esperit rediviu de Catalunya i a l'obra que ha de realitzar Catalunya sia cosa normal i tingui la plenitud d'una adhesió col·lectiva.

Mes veu's-aquí el sentit heroic que és el central dels nostres temps; el de l'aspre, el del dolorós lluitar: En dues partions la nostra nacionalitat, sotmesa a dues unitats polítiques distintes.

A la banda d'ací dels Pirineus, una tasca negativa, de protesta, hem trobat acompanyada, al costat d'afirmacions sentimentals: nosaltres hi hem aportat tot el nostre optimisme, tot un desig d'obra constructiva. A la banda d'allà veus escollides ens han fet sentir joioses afirmacions. A ells no'ls ha calgut odiar; han afirmat la seva patria catalana i han donat la sang per la França.

Als cants dels poetes voldríem sentir unida la veu de tot el poble, plenament conscient de la seva total catalanitat. I a l'obra magna de Catalunya voldríem veure ajuntar-se tots els esforços dels catalans de València i de Mallorca i del Rosselló.

MARTÍ ESTEVE.

UN NOU LLIBRE FONAMENTAL DE CIENCIA LLATINA

Aquests dies deu ser llençat a Roma a la discussió de pedagogs, psicòlegs i acàs també de filòsofs una nova i robusta obra de ciencia llatina, «L'autoeducació a l'Escola elemental», de la qual és autora la il·lustre María Montessori, tan cara als nostres cors,

doctora en medecina i en pedagogia. Aquells de nosaltres dedicats exclusivament a l'estudi de l'educació de l'home que hem pogut fruit en primícies la lectura del nou llibre, no dubtem pas en afirmar ja des d'ara que, per la seva sorprenent originalitat, pel seu

rigor científic i pel seu puríssim espiritualisme, ell ha de constituir la fita més oviradora de la pedagogia contemporània.

Consta la nova obra, assatz voluminosa, de dugues parts, teòrica l'una i pràctica la altra, perfectament acordades entre elles; i és la continuació i ampliació de l'altre llibre sortat de la mateixa autora «El mètode de la pedagogia científica aplicat a l'educació de l'infància en les Cases dels Nens», el qual en set anys només que porta de vida ha parlat ja en dèu llengües diferents a gairebé tots els pobles civilitzats. El món no sab encara que aquest llibre, que li ha donat la volta com una aurora de pau, fou escrit impensadament, se podria dir, d'una manera improvisada, per requeriment amistós però enèrgic d'una persona amiga, invertint la Doctora Montessori el curtíssim temps de vint dies en la seva redacció.

«L'autoeducació a l'Escola elemental» és un llibre molt més assaonat que el seu predecessor, si bé en aquell es trobava ja contingut en son germe el segon, que no el rectifica absolutament en res fonamental. I el ésser el nou llibre una obra molt més maciça a l'ensem que espiritualment fresca i literariament elegant, ens indueix a creure, als que'l coneixem ja, que l'èxit que li espera ha de sobrepassar el que assolí tan merescudament l'anterior; i també el fet de que, pel seu contingut, ha d'interessar a un nombre molt més gran d'estudiosos. Ja no's tracta ara d'una aurora que promet tímida-ment un nou dia a l'esperit, sinó d'un sol que s'alça decidit esvaint ombres i inundant de pura llum el camp magnífic de l'educació de l'home on tanta bona sement espera la seva caloreta per a germinar.

El títol de l'obra no ha sigut triat per a designar exactament el seu contingut sinó més aviat per a cridar l'atenció i atreure a aquells a qui ella podria ésser més útil. La mateixa paraula «autoeducació» tan bandejada en aquests darrers temps, no expressa fidelment l'idea fonamental del llibre, que és eminentment un concepte biològic-espiri-

tual «sui generis». Un nom més exactament descriptiu, encara que no prou gramatical, fóra acàs «Procediments i resultats d'un llarg estudi viscut de la psiqui humana fet amb infants fins als dèu anys mitjançant el mètode de la pedagogia científica». Per associació de contrast se'ns acut en aquest moment un títol oposat que podria donar-se a qualsevol de les obres més famoses dels temps passats, l'«Emili» de Rousseau incluisi: «Raonament deductiu del que té de ser la psiqui infantil basat en els conceptes filosòfics sobre la ment de l'home». Un altre títol força exacte de la nova obra de la Doctora Montessori, que no diria, però, gairebé res als educadors de l'actual generació, fóra: «Higiene i nutrició cultural de la ment humana en creixensa en el noi».

La primera part de l'obra, la part teòrica, serà segurament la més apreciada per la generalitat dels lectors i és tan completa en ella mateixa que podria formar un llibre independent; però sense la segona part, que és la part pràctica, l'obra perdria la major part de la seva eficàcia i no realitzaria el fi pel qual és donada a llum. Amb aquella precisió, originalitat i clarividència que són patrimoni de la ment llatina, la eminent educadora s'ocupa en la primera part dels fenòmens de l'atenció, de l'intel·ligència, de la voluntat, de la disciplina, etc., aportant a la ciencia en general el seu contribut propi. En un darrer capítol que esdevindrà un clàssic, s'ocupa extensament de «La qüestió moral» amb un refinadíssim sentit d'anàlisi científic i amb una intuïció espiritual tan pura que entusiasmien i causen meravella.

Per una gentilesa que serà agraïda tant com ens honora, la Doctora Montessori ha concedit a la nostra revista un permís únic de publicar en traducció catalana un fragment de la seva obra d'imminent aparició, acàs apareguda ja en aquests moments. Hem vacil·lat molt en fer la tria: tots els capítols ens semblaven tan pregons i tan bells! Ens hem decidit finalment per l'últim troç del de la «Intel·ligència», el qual, si bé perd,

naturalment, molta significació sense les pàgines que'l precedeixen i apart dels demés capítols, enclou no obstant una tesi sencera i exemplifica bastant bé la sagacitat científica, l'esperit original i l'espiritualisme de la seva autora.

En la segona part de l'obra la Doctora Montessori ens obliga als catalans a l'agraïment. En diferents indrets del llibre el nom de Barcelona apareix elogiosament lligat al de l'Escola Montessori que en ella prospera a l'ombra de la Diputació provident, citada la Escola com un centre on s'apliquen a nous camps culturals les inspiracions i descobertes montessorianes. En el capítol de la Música s'hi reproduïxen diverses melodies gregorianes que canten els nostres fills i els nostres nebots en l'Escola Montessori de la capital catalana, s'hi transcriu també una altra melodia d'un jove compositor català i, com exemple d'exercici de transposició fet espontàniament pels nens, apareixen les notes del nostre popular «El gegant del Pi». Un magnífic fotogravat, el millor de la obra, representa una alumna de la nostra Escola Montessoriana treballant, i en ell apareix part del magnífic mobiliari escolar projectat per un excels artista català. El nom de Barcelona, que fins ara ha vingut figurant injustament en els diccionaris pedagògics moderns disfrutant el privilegi infamant de «ciutat pedagogicida», d'ara en endavant, pel noble gest de la Doctora Montessori, serà conegut arreu del món en els cercles pedagògics com un recer vital on a l'escalf de la protecció d'un organisme

administratiu local puja robust un tany primerenc de la nova pedagogia.

No, nosaltres, els catalans, no hem estat pas obtusos com els savis de les Academies que negaven les meteorites davant el testimoni de l'evidencia, ni com els saberuts animalculistes i ovulistes que feien befa de la transcendental descoberta del jove Wolff; els catalans no som pas un poble de savis endurits, sinó un poble de joves plens de vida que despertem a la cultura, un poble de senzills i d'humils amb prou fe per a veure i reconèixer la veritat quan ella se 'ns posa a tret d'ull. Nosaltres no hem sigut pas impassibles com els pelegrins d'Emmans i no hem deixat que la Doctora passés entre nosaltres sense que una roentor ens cremés adins del pit; sinó que a dotzenes hem escoltat i acollit la seva paraula guiadora i ella ha trobat entre nosaltres deixebles disposats a tota renuncia material per a seguir-la allí on sigui que la porti la seva obra humanitaria d'espiritualització pedagògica. Mes la Doctora Montessori, que és una sincera catalanòfila i que creu en els destins del poble català, sembla tenir una predestinació. Ella tingué fe i veié en nosaltres en aquesta negra nit de les nacions i s'enamorà un bon troç dels catalans. I així, tot just allunyada accidentalment de Barcelona per a fer oir la seva veu al proper Congrés Pedagògic de Milà, ha escrit, presa de l'enyorança catalana: «...*il mio cuore sta là nel vostro paese; il luogo degno del mio lavoro*».

ELADI HOMS.

Alguns casos històrics

d'enterboliment intel·lectual col·lectiu en els savis ⁽¹⁾

Fóra interessant de considerar ràpidament per quines *errors intel·lectuals* col·lectives és obstaculat el progrés d'una

descoberta nova, senzilla i portadora de alleujament a l'humanitat, i per les quals pot ésser fins i tot negada llargament l'existència real dels fets evidents, només perquè encara no eren coneguts.

(1) Fragment final del capítol sobre la «Intel·ligencia» del nou llibre d'imminent aparició, teòric i pràctic, «L'Autoeducació a l'Escola elemental.» Se publica amb permís especial i exclusiu de la seva il·lustre autora, en LA REVISTA, essent prohibida tota reproducció o traducció. (Els títols i subtítols són de LA REVISTA.)

Aturem-nos un moment a estudiar la descoberta de la malaria. Aquesta descoberta deguda a Ross, anglès, pels ocells, i a Grossi, italià, per l'home, consisteix en haver trobat el plasmodi de la malaria, productor de la malaltia, que és inoculat en els animals que hi són subjectes i en l'home, per uns mosquits especials. Veïam quin era l'estat de la ciència abans de la descoberta.

En 1880 Laveran havia descrit un microorganisme animal, el qual vivia a despeses de corpúscols roigs de la sang, produint amb el cicle de la seva vida l'accés febril.

Els estudis ulteriors confirmaren i precisaren aquest fet i el *plasmodium malariæ* fou conegut universalment.

Es cosa sabuda que en els microorganismes animals, a diferència dels vegetals, després d'un cicle de vida en què la producció esdevé per escisió, és a dir per subdivisió d'un sol còs en uns quants altres còssos iguals que el primer, s'estableixen *formes sexuades*, masculines i femenines; les quals són separades i incapaces d'escisió, mes que han de *fondre's juntes*; i aleshores l'organisme reprèn el seu cicle d'escissions, fins de nou a les formes sexuades.

Laveran havia trobat que, a la sang de malalts que es curen espontàniament de la febre malàrica, s'hi troba una gran quantitat de corpúscols que no tenen pus la forma arrodonada de plasmodis, sinó la de mitja lluna i radiats. Ell els interpretà com transformació dels plasmodis, i així com eren «alterats en la forma» i «incapaços de donar la malaltia» els interpretà com organismes «degenerats» com si fossin deformats i exhaurits pel «massa treball» precedentment complert. Aquestes formes s'anomenaren les «formes degeneratives de Laveran». Després del 1900 que es féu la descoberta de la transmissió de la malaria, es reconegueren les «formes degeneratives» de Laveran com els individus degenerats del cicle reproductiu: individus que no eren

capaços de conjugarse dintre la sang de l'home, sinó que solament dintre el còs dels mosquits podien donar lloc al nou ésser. Es podria reflexionar: ¿Per què Laveran no va reconèixer simplement aquelles formes sexuades i com més aviat no seria el període de la conjugació en els plasmodis, que eren microorganismes animals? Si hagués tingut davant la ment el cicle complet dels protozoos, els hauria reconegut. En comptes, evidentment davant la seva fantasia eren més vives les teories de Morel sobre la degeneració de l'home, i semblà «genial» el salt que duia a través d'aquelles teories tan llunyanes fins a l'interpretació dels plasmodis. Es podria dir que el «gest genial», la generalització imaginosa impediren a Laveran de veure el ver. Una forma de *superbia* i de *lleugeresa* se poden reconèixer en tots errors.

Tota vegada, ens sorprèn alguna cosa més greu: ¿i com a centenars i milers d'estudiosos, en tot el món abraçaren a ulls clucs l'error de Laveran, i cap (entre tants) no tingué per *compte propi* el cicle dels protozoos davant dels ulls, i cap no va ésser prou independent per voler començar a estudiar per propi compte el fenomen? ¿Què cosa és aquesta forma mental d'inèrcia, i per què es produeix en l'home? Tots aquest seguidors, sense curar del problema posat allí sota els seus ulls per les formes sexuades del plasmodi, *el deixaren allí puix que no havia estat encara resolt*, i cert no intuïen la celebritat, el progrés de la ciència i el bé de l'humanitat que haurien brollat d'haver estat aquell problema un obstacle que deturés sobre si la llur pensa, dient: «resol-me».

Passaren enllà indiferents, aplaudint el *gest genial* de la ment de Laveran i repetint amb ell: Són formes degenerades. Un gest và era el que se'n enduia darrera seu turbes de persones, les quals havien abdicat de la pròpia personalitat sense ser-ne conscients.

Una altra coneixença biològica adquirida

era que el sistema circulatori és un sistema *clos* de vasos, i que l'epiteli de revestiment no és permeable a còssos sòlids no punxaguts, com foren els microbis vegetals, o, molt menys, els protozoos arrodonits, molt més grans que els microbis i de consistència blana. Aquest fet demostrat i conegut, hauria tingut de posar un problema davant les ments dels estudiosos: ¿Com s'ho fan per a entrar en el torrent circulatori els protozoos de la malària? Mes, d'ençà dels temps d'Hipòcrates, de Plini, Cels, Galèn, s'havia dit que la febre venia de l' «atmosfera tòxica» dels indrets pantanosos, de l'aire dolent del matí i del vespre (*mal'aria*, mal aire), tant que encara fins a pocs anys abans de la descoberta es cultivaren els eucaliptus amb la fe que filtressin i desinfectessin l'aire. ¿Com mai ningú no es preguntava de quina manera, doncs, de l'aire els plasmodis podien entrar en el *torrent sanguini*? ¿De quina llei d'ensopiment era presa l'intel·ligència de persones que s'havien especialitzat en el treball intel·lectual? Vet-aquí una *suma* colossal d'intel·ligència sense cap *individualitat*.

Fins a tant que Ross descobreix que en els ocells la malària és inoculada per uns certs mosquits.

I, vet-aquí finalment el raonament fonamental d'on brollà la coneixença de la veritat: «Si en els ocells és el mosquit qui inocula la malària, també en l'home deurà esdevenir-se el mateix.»

Raonament simple, que duu com una dreuera a la descoberta definitiva. No se sembla res més increïble que això que en els indrets malàrics hi hagués aire boníssim i fèrtil terrèn, i que s'hauria pogut respirar matí i vespre d'aquell aire restant en perfecta salut, només que els mosquits no piquessin, i que les hosts de pagesos consumits per les anèmies malàriques, s'haurien reforçat i salvat, cobrint-se amb un vel. Però passat el primer estemordiment, i venint la convicció dels fets, vet-aquí la recriminació de totes les intel·ligències: ¿I com

no ho hem descobert abans? ¿No era per ventura conegut el cicle dels protozoos? ¿No repetia tothom que el sistema circulatori era tancat i impermeable als microorganismes? ¿No era natural pensar que només un insecte xuclador de sang, podia inocular-lo?

Quants d'estudiosos *sentiren* que la glòria els havia passat per la vora i en foren estúpids i acorats com els pelegrins d'Emmaus que es quedaren repetint-se entre ells, una vegada desaparegut el Mestre sense haver-lo reconegut: «¿No ens cremava per ventura el còs dintre el pit mentre parlava i ens revelava l'Esclatadura?»

¿Quants no degueren pensar: Tant com treballarem per enfarfegar la nostra ment, i tan mateix una cosa sola és necessària: fer-nos humils i senzills, però independents. En comptes, ens atepim de tenebres, i el raig que ens hauria fet veients no penetrà fins a nosaltres!

EL CAS DE LA CAIGUDA DE METEORITES

Observem els fets més grossolans. Es coneixia empíricament d'ençà de la civilització grega, que poden caure «pedres del cel». A les més antigues cròniques xineses hi han registrades caigudes d'aerolits. A l'Edat mitjana i a l'Edat moderna cada vegada són més freqüents les noves sobre la caiguda d'aerolits. I àdhuc fets extraordinaris, registrats a l'història, han esdevingut en relació amb semblants fenòmens: fou la meteorita caiguda en 1492 que serví a l'emperador Maximilià I d'Alemanya per excitar la cristiandat a la guerra contra els Turcs. Tota vegada, fins al segle XVIII els homes de ciència no havien admès el fenomen. Una de les meteorites més grans és la caiguda vora d'Agram en 1751, de sobre 40 Kgs. de pes i depositada i catalogada en el Gabinet meteorològic de la cort a Viena. Ara vet-aquí el que Stütz, un erudit alemany, declara a propòsit en 1790: «Que el ferro hagi caigut del cel poden creure-ho els profans de l'història natural, poden haver-ho cregut, en 1751, també els homes

il·luminats de la mateixa Alemanya, donada l'universal ignorancia aleshores dominant entre nosaltres de l'història natural i de la física; mes al nostre temps fóra imperdonable d'admetre només que fos la versemblança de faules paregudes.»

En el mateix any 1790, havent caigut a Gascunya un aerolit de dèu kilograms, repassada per una gran quantitat de persones, se'n redactà una relació oficial firmada per trescents testimonis, i enviada a la Academia de París. La resposta fou que «havia estat molt divertit de rebre el document legal d'una semblant estupidesa» (1).

Quan al cap de pocs anys Chladin, de Wittemberg, fundador de l'acústica científica, començà a cavilar sobre el fenomen i a creure en la existencia dels aerolits, se'l cità com «un home que desconeixia tota llei que no reflexionava de quant de mal erai responsable en el món moral», i un erudit declarà que «maldament hagués vist caure als seus peus ferro del cel, no hi hauria cregut.»

Incredulitat més gran que la de S. Tomás que digué: «Si jo no toco, no crec.» Aquí en canvi existeixen troços de ferro de dèu, de quaranta kilos, que es poden tocar; però l'erudit diu: «maldament ho toqui, no ho crec:

No basta, doncs, *veure per creure*; cal *creure per veure*. La fe és qui condueix la vista; no la vista qui ens produeix la fe. Quan el cec de l'Evangelí llença el crit ansiós: «Fés que jo hi vegi», ell demana la fe puix que *sab* que es poden tenir ulls i no veure-hi.

El fet de *no ser sensible a l'evidencia*, és poc considerat en psicologia, i molt menys forma part d'un criteri pedagògic. I no obstant són conegudíssims molts fets consemblants que passen en camp psicològic inferior: per exemple, que sense el consentiment intern de l'atenció, debades els estí-

(1) Mes un gran físic, no podent pendre part en tal *divertiment*, escrigué: «Es trist veure un municipi que dona fe amb un protocol a les enraonies del vulgus, i veure certificacions autèntiques d'un fet que palesament és impossible.»

mul obrarien sobre els sentits. Mil experiències d'aquest genre entren a formar part de la coneixença comú. No basta que un objecte estigui davant dels nostres ulls perquè el veiem; cal que hi fixem la nostra atenció: una preparació interna, que prepara a rebre les impressions de l'estímul, és necessaria. En un camp més triat i purament espiritual, esdevé tan mateix alguna cosa semblant: una idea no pot entrar triomfalment a la consciencia, si una preparació de fe no la espera. Sense això ella si es vol vinga trucar violentment i brutalment amb una evidencia clamorosa, sense poder penetrar. Es menester que el camp de la consciencia estigui no solament lliure, sinó en «espera». Qui està dispers en un caos d'idees no pot acceptar una veritat que arriba d'improvís al camp impreparat. Aquest fet no és anàleg tan sols a altres fets psíquics d'inferior importancia, com el de les percepcions sensorials en relació a l'atenció, mes és tan mateix anàleg als fets de l'esperit que són tan coneguts en el terren religiós. Debades s'explica i àdhuc es fa *veure* un fet «per extraordinari que sigui», si no hi ha la fe: no és l'evidencia, és la fe que deixa penetrar la veritat. Els mateixos sentits són un medi và si l'interior activitat no acud a obrir la porta per rebre. Quan a l'Evangelí es contenen els miracles més clamorosos de Crist, segueix sempre la conclusió: «i *molts* d'aquells que (ho) veieren, cregueren.» La paràbola de l'invitació a l'àpet, a la qual no poden respondre aquells que tenen negocis que els preocupen, *sembla* apuntar a un fet semblant a aquest fet intel·lectual, en què les «preocupacions» de complicades idees preexistents priven a la nova veritat evident que es presenta, de penetrar. Perxò cal el precursor per preparar el Messies. I perxò els Messies, com les idees noves, els acullen els «senzills», aquells que no són «carregats de feugues preocupacions» i que conserven els caràcters naturals de l'esperit, de ser pur i sempre en «espera.»

EL CAS DE LA DESCOBERTA DE LA CIRCULACIÓ DE LA SANG

Quan Harvey en 1628 descobrí la circulació de la sang, la fisiologia era gairebé desconeguda; i la medicina es trobava en el ple període del seu empirisme. Es sabut que la Facultat de Medicina de París «malgrat de les experiències» refusà de creure en la circulació, perseguint i calumniant Harvey.

«Allò que em plau del meu fill» diu Dyafoirus «i en què segueix el meu exemple, és que resta fidel a les opinions dels nostres antics i que *no ha volgut* mai ni *compendre* ni *escoltar* les raons i l'experiència de les preteses descobertes del nostre segle, en quant mira a la circulació de la sang.»

EL CAS DE LA DESCOBERTA DELS FULLETS GERMINATIUS

Un dels documents humans més impressionant és l'història de la descoberta dels fullets germinatius en el desenrotlló embrional dels vertebrats. En 1700 estava en vigor, en les idees sobre la generació, la teoria de la *preformació*: això és, se creia que en els gèrmens hi havien uns petits éssers, ja completament formats, que després havien de desplegar i créixer les parts, de dimensions infinitèsimes, que estaven implicades les unes dintre les altres. Això per totes les criatures vivents, vegetals, animals i home. Una tal teoria havia dut, per propi desenrotlló lògic, a l'altra més ampla teoria de la «inclusió recíproca», això és, havent de ser tots els organismes vivents *transformats*, era necessari que haguessin existit tots, d'ençà de l'època de la creació, l'un inclòs encartobert dintre l'altre. En els ovaris d'Eva devia trobar-s'hi tota l'humanitat.

Quan Leewenhoch, en 1690, descobrí amb el microscopi els espermatozoos, s'acudí l'idea que cada cèl·lula masculina contenia per complet un homenic microscòpic: *l'homunculus*, i aleshores se pensà que no

Eva, sinó Adam, havia contingut en si tota la humanitat. D'aquí les dues oposades teories que en el segle XVIII tingueren ben separats els adversaris: la dels ovulistes i la dels animalculistes; i una tal disputa no semblava pas en camí d'una possible decisió. Noms il·lustres d'homes de ciència i de filòsofs van lligats a tal disputa: per exemple el de Spallanzani i de Leibnitz, el qual aplica també a l'ànima els principis de la generació: «Així jo pensaria—diu Leibnitz—que les ànimes que un dia seràn ànimes humanes, han estat presents en el semen, que han existit sempre en forma de còssos organitzats en els llurs progenitors d'ençà d'Adam, això és, d'ençà del principi de les coses.» Haller, ovulista, del qual el nom de fisiòleg tanta autoritat tingué, en una cèlebre obra, *Elementa physiologiae*, sostingué decididament el principi: «Nulla est epigenesis! Nulla in corpore animali pars ante aliam facta est, et omnes simul creatoe existunt», val a dir: res no és creat de nou, cap porció del còs animal no ha estat feta abans de l'altra, totes són creades al mateix temps. Fent, segons la cosmogonia bíblica, un càlcul del nombre dels homes que devien estar encartoberts en els ovaris d'Eva, els suposa en nombre de dos cents milions.

Aqueix era l'estat de pensament quan Gaspar Frederic Wolff, en 1759, va fer conèixer alguns estudis seus en l'obra *Theoria generationis*, on sostenia, sobre l'autoritat d'experiments i d'observacions al microscopi fets sobre embrions de fullet, que els nous éssers no són preformats, mes se creen completament per si sols, partint del no res, o sia d'una cèl·lula microscòpica simple com totes les cèl·lules primitives. Ell descrivia el mode simple amb què esdevé la vera evolució dels individus: «d'una cèl·lula per divisió, se'n formen dues, i després quatre, i després vuit, etc. I les cèl·lules així germinades se divideixen en dues o tres laminetes o «fullets primitius» dels quals més endavant vénen tots els òrgans, i, a la primeria, el canal digerent.» «Aquesta

afirmació—diu Wolff—no és ja una teoria imaginària; és la definició de fets arreplegats amb la més segura observació.» Tots els homes de ciència del seu temps coneixien i manejaven el microscopi; a tots era accessible un ou i per tant un embrió de pol·len a observar; el problema de la gènesi individual no els deixava indiferents, sinó més aviat els havia empesos als més complicats esforços de la fantasia i els havia dividits en faccions com adversaris en una batalla del pensament.

Podia qualsevol, si no per res més pel sentiment de Samsó de destruir-se a si mateix de plegat amb els Filistins, *tentar la prova, observar*. El dubte al menys que pogués haver-hi, la veritat en allò que havia estat vist i descrit que es podia reproduir, hauria tan mateix hagut d'animar a qualsevol a aventurar-se per un camí que, de ser ver, era grandios i servava un esdevenidor de descobertes i de gloria. Mes no. Una boira lenta entenebría les ments, i la veritat relluent no pogué penetrar-la; així tot progrés de l'embriologia restà preclús.

Havien decorregut cinquanta anys i Wolff, pobre i perseguit, exilat de la seva patria, havia mort a Petersburg, quan Pander i Ernest von Boer, encaraven de nou en el terren de les ciències la teoria dels «fullets blastodèrmics. Aleshores el món científic s'adonà de la veritat i abraçà l'evidència, donant principi als estudis d'embriologia que tant il·lustraren el XIXe segle.

¿Per què hagueren d'escolar-se cinquanta anys abans que els homes no veiessin allò que era evident? ¿Què havia esdevingut en aquests cinquanta anys? El treball de Wolff rebollit, ignorat, no podia haver tingut cap influència. El fet realment fou que més tard se veié allò que *abans havia estat impossible de veure*. Una mena de maduresa arreu dels homes devia ser advinguda, per la qual els ulls espirituals tingueren temps d'obrir-se i hi veieren. Quan *aquells ulls even closos*, vana fou l'evidència. Una lluita directa cinquanta anys abans, s'hau-

ria esvaïda contra obstacles inexpugnables; mes sense cap lluita tan solament, mes sense cap acció, passat temps, la cosa es representà i fou simplement i universalment abraçada.

Aquest fet podrà ser discutit tractant-se de *maduració interior de les masses*; però és indiscutible per l'individu. Quan una cosa evident no és vista, cal retirar-se i deixar madurar l'individu. La lluita «per fer veure l'evidència» fóra aspra i afeblidora. Mes un cop la maduresa vinguda notarem el que hi veu entusiasmar-se i treure fruits com el cep de la terra promesa.

EL CAS DE LES CONTRADICCIONS EVOLUCIONISTES

Quan Carles Darwin, en 1859, exposà la teoria de l'evolució en el seu llibre *Origen de les espècies*, intuía la gran influència que tindria sobre el pensament dels seus temps, perquè es trobà escrit en el seu quadern: «La meua teoria conduirà a una filosofia.» El seu concepte de la lluita per l'existència i de la selecció natural dels caràcters, tan extensament abraçat pel pensament del temps, popularitzà, emportant-se amb ell, i gairebé fonent-los en el seu propi contingut, els principis de Lamarck sobre la formació casual dels nous caràcters de l'espècie per adaptació a l'ambient. Aquests principis, excluint a l'ensem la creació i les seves finalitats, venien implícitament a negar que l'ànima és immortal. Pensi's en el poder de una semblant revolució: l'ànima havia estat *la fi de la vida* per molts segles, i, aterrant la fe fonamental de l'existència, la mateixa vida de la consciència en restava trontollada. Es podia suposar que es cerquessin dalerosament contradiccions en la teoria destructiva, si no per res més, per un instint de conservació de velles creences radicades en la raça. L'altre principi que inflamava els joves estudiosos era aquest: «La funció crea l'organ.» Com, doncs! ¿No hi ha funció sense organ, no pot ni àdhuc *existir* la funció

sense l'organ, i després, en canvi, la funció sense organ pot existir amb poder tal *per crear*? Més palesa, més tangible contradicció no pot haver existit mai en cap teoria.

I tot i això la teoria de Darwin no s'estudiava pas de pressa i corrent, agrubolada amb una serie de teories filosòfiques: perquè el darwinisme s'havia isolat com una idea victoriosa que foragita totes les altres idees, com la llum del dia foragita les tenebres de la nit. Sobre ella sola es feien forts els estudiosos, volent-hi crear una nova moral i una nova consciència; per això aquells dos principis no eren estudiats fredament i distretament, sinó que *penetraven conjuntament* a la consciència suscitant-hi entusiasme *cadascú pel seu compte*, i sobre tal contradicció triomfant es volia destruir un món i crear-ne un altre.

La conclusió última del pensament era aquesta: «Nosaltres som veritables besties, no hi ha cap diferencia substancial entre els animals i nosaltres; som ximis, mes per antiga niçaga descendim dels verms de terra.» ¡Amb quanta ardentia els professors de la càtedra anaven analitzant la psicologia de l'home per demostrar que, comsevulla que es cerqués, res, res no podia trobar-se que no fos en els animals, i ¡amb quin nodrit picament de mans no els saludava la jovenalla! Quan els professors de psiquiatria amb les viviseccions llevaven el cervell als colomins o als ximis i després, guarits els animals, els exposaven en els congressos internacionals de psicologia, a l'estudi de les llurs reaccions psíquiques, observant-ne les actituds del còs, l'activitat en percebre i coses paregudes, reclamaven la més sincera atenció: ¡tots creien verament que un animal sense cervell podia fer llum sobre la psicologia de l'home!

Si es pensa que aquesta era l'època dels *positivistes*, això és, d'aquells que «no creien sense tocar» un és colpit d'una impressió profunda: l'intel·ligència corre, doncs, perills com l'esperit. Pot enfosquir-se, pot contenir una contradicció, un «pecat», sense adonar-se'n; i per un sol pecat inadvertit pot precipitar-se en una mena de deliri, en una desviació mortal. Ella té, doncs, un camí de salvació, com l'esperit, i *té menester de ser sostinguda* per no perdre's. Aquest sosteniment *no és pas el dels sentits*. Ella té necessitat com l'esperit d'una continua purificació que, com el peix de Tobías, torqui els ulls de la ceguera. La «cura de si mateix», aquella cura que l'higiene avui recomana pel còs, per la qual nosaltres perdem tant de temps netejant i enllustrant fins les ungles, ha d'ésser estesa a l'*home interior*, perquè es conservi en la seva salut i en la seva integritat.

A això ha de mirar «l'educació de l'intel·ligència.» Educar l'intel·ligència és salvar-la dels seus propis perills de malaltia i de mort, és «purificar-la dels seus pecats.» La fatiga en si mateixa d'apendre les coses, no és ella qui eduqui l'intel·ligència. Ho sabem en els nostres temps, en què tants són els desequilibrats, els boigs; i entre aquells que se'ls considera sans, poden tan mateix esclatar conseqüències materials de deliris que amenacen de perdició tota l'humanitat.

No la preocupació de «fer aprendre les coses» al nen, sinó de mantenir sempre viva aquella llum en ell que es diu l'intel·ligència, vet-aquí allò que ha de dirigir les nostres cures. Si haguéssim perxò de consagrar-nos com les antigues vestals, fóra obra digna de semblant tasca.

MARÍA MONTESSORI.

Carles Riba, trad.

LIRICA CATALANA

L' HORTA DE MON PARE

M'apar encara veure-us a l'hort atrafegat
que aneu regant les plantes, que us riuen d'amistat,
i jo com us ajudo al girar de trencall
i us aviso que l'aigua ja arriba al cap-d'avall.
Aquelles nits serenes d'istiu ara conec:
ara sé com la lluna se reflectava al rec
de l'aigua; ara retrobo el ritme dels estels
que tot passant deixaven un rec de foc pels cels;
ara conec el riure del arbres enfruitats
i aquells murmulls de l'aigua confosos i apagats;
ara sé de les plantes el rítmic moviment
i com les flors s'esbaden desesperadament;
ara sé la cançó que feia dins la nit
amb el clar de la lluna el bosc mig adormit
i el llambregueig de l'aigua trescava lentament
desfent melancolies de pur defalliment.....

O nits, o nits serenes, llunyania d'istiu!
O l'horta de mon pare, estesa vora el riu!

SALVADOR PERARNAU.

BLATS GRANATS

A JAUME BOFILL I MATAS

Pels camps de juny reposen els blats serenament;
de tan madurs escampen una sentor molt forta;
l'espiga cimbrejant al pes del gra coll-torta
dintre el cap-tard dolcíssim amoixa un poc de vent.

Els blats, en l'agonia de l'or de sol ponent,
són la rialla avara d'una claror somorta,
són la cançó granada, són la cançó que porta
al cor dolça alegria i al braç un compliment.

Guaitant dels camps prolífics la plenitut isarda
hom troba més plaenta i més plena la tarda
serena i coronada d'augustes resplendors.

Dintre el cap-tard dolcíssim poruc s'escorra el dia
i als camp hi ha una frisança que si parlés diria:
—Voldriem ja sê alegres del cant dels segadors.

FELIP GRAUGÉS.

LLETRES

LA BUIDOR POÈTICA

En la poesia catalana, com en la poesia de totes bandes, podem establir una classificació parcial entre els poetes, concedint als uns el qualificatiu de sintètics i als altres el de discursius. El dò dels primers és la concentració; el dels segons és la dilatació. Els uns conseqüeixen la intensitat; els altres, el matic. Dues fórmules oposades de poesia en les quals fracassaràn igualment els constructors de versos si no tenen una veritable rel poètica. En el primer cas no trobaràn el grau precís de la intensitat, el grau on radica la suggestió; en el segon diluiràn de tal guisa el pensament que no en quedarà més que el matic exterior o la musica verbal.

Els poetes discursius, els qui maticen el pensament i treuen reflectes de tots els seus caires, però fent amb aquests reflectes una llum igual i harmònica, atents a la norma clàssica, tenen indubtablement algú aventatge damunt dels qui resumeixen aquest pensament en una fórmula concisa d'expressió: i aquest aventatge neix naturalment del treball artístic, per tal com estén les qualitats del fer i el dir poètics.

Pesa, no obstant, damunt les obres dels poetes qui maticen el pensament, una acusació: diuen, els qui els llegeixen, que els versos llurs són buids.

Aquesta acusació—cal dir-ho—algunes vegades serà certa i raonada. Però cal convenir també que, sovint, és injusta. Quan és injusta la causa d'aquesta acusació no depèn més que de la manca d'aptituds comprensives del llegidor, el qual, per a donar a la seva incomprensió una o altra disculpa, diu que el que ha llegit no són més que paraules (i aquestes paraules, com que ell no les entén, és clar que, per la seva intel·ligència, careixen de sentit). Per la majoria del nostre poble el llenguatge literari d'aquí és un llenguatge estranger.

La buidor existeix en alguns poetes; però aquesta buidor real de les llurs obres no pervé pas precisament de la extensió d'aquestes; allavores hauríem d'acceptar que una poesia és tant més buida quant més dilatada de forma, el qual seria un error evident. La dilatació no

obeeix, com la concisió, a un canon estètic preestablert: és una qüestió d'activitat imaginativa. El poeta imaginatiu és el qui descobreix més relacions i analogies en la substancia poètica, i així ens exposa la seva concepció mostrant-nos-en tots els caires per a donar-nos d'ella una impressió conjuntiva i harmònica. Per a ell tots els conceptes secundaris que volten a l'entorn de la idea motriu, són, sinó indispensables, poc o molt necessaris per a donar a la paraula la força evocadora del seu esperit; aquella mateixa força que el poeta sintètic, la obra del qual es continua i completa en l'esperit del lector, ens dona en la concreció d'una forma quinta-essenciada.

D'aquest raonament se'n desprèn, doncs, que no precisament extensió significa buidor. (Per altra banda, la forma sintètica pot, a son torn, caure en aquest pecat, ja que d'ell n'és causa el poeta).

La buidor, en poesia, (ja ho hem indicat abans) està mantes voltes de part del lector, mancat d'aquella subtileza de percepció que escapa a les delicades nuances del pensament; però, com hem dit també, la buidor real existeix.

¿En què consisteix, doncs, aquesta buidor d'algunes poesies? Creiem que la causa d'ella és d'un doble caràcter, subjectiu i objectiu, és a dir, d'esperit i de forma. La buidor d'esperit és cosa fàcil de comprendre: el poeta buit pot ésser, per contra, un hàbil senyor del tecnicisme artístic, i és ell el qui, gairebé sense llevat propi, va pastant versos indefinits i repeteix ociosament el que hem llegit per cí, per lla, a través de tots els autors: és el poeta impersonal.

La buidor objectiva és, per paradoxa, un pecat que vé d'una equivocada pruija de plenitud. Ben escatit, no és la buidor la característica d'aquest pecat sinó ço que nosaltres n'hem dit *barroquisme literari*, parent d'aquest altre barroquisme ortogràfic de què el nostre idioma ha sigut, i és encara, víctima.

Aquesta buidor és filla de la abundancia desordenada del pensament i de la seva heterogeneïtat, per una banda. Desordre i varietat

d'elements forçosament han de produir, en el conjunt, sinó una buidor, un resultat caòtic equivalent a ella.

D'altra banda, hi han poetes, les produccions dels quals resulten també buides per una altra deria de plenitud que és la deria de l'adjectivació. Sigui per donar a la dicció major eficiència, sigui per donar-li major claretat, omplen els versos de qualificatius, sense advertir que amb això no fan altra cosa que desvirtuar-ne l'esperit, per tal com tot el que llur treball guanya en adjectivació ho perd en substancialitat.

ARTS PLASTIQUES

DIVAGACIONS AL VOLT DEL LLIBRE DE L'ARAGAY

He dit recentment que l'assertió «feu el que volgueu amb tal que sia intel·ligent», no implicava un eclecticisme; i adjunto avui que tampoc li és contrari, ni és mitjà entre ell i l'exclusivisme, sinó altrament quelcom de distint que pot conviure, amb qui més amb qui menys, amb qualsevulla d'aquestes dues modalitats de criteri.

Per a la nostra diluïció ens és peculiar una singular variant d'individualisme, que ens indueix a jutjar hostil tot ço que no està de la nostra banda; així esdevé que la nostra discrepància és sempre presa en forma d'absolut i cabal dissentiment, amantant tots els ordres de la nostra comunió civil.

Podria ocorre'm, en voler-me esmenar per mitjà de la consideració reactiva, d'un vici, caure en l'error d'apoderar-me eixalbradament de la seva antípoda,—ço és, en aquest cas, «que transigís»—; però he dat en comptar que no consisteix sempre la virtut en el fet oposat al vici, sinó que molt sovint no és aquesta altra cosa que la bona administració de la mateixa activitat d'aquell.—Constato que no em proposo fer el reclam de la meua discreció, amb això darrer; voldria, sí, aclarar ben bé l'acte de pendre partit, per mitjà d'objeccions, a favor de un radicalíssim contrari segons tota apariència.

Parlo per l'Aragay i a favor del seu llibre, «La pintura catalana contemporània, la seva herència i el seu llegat».

Pensem haver mostrat quelcom que pot definir el concepte de la buidor poètica, ço que ha estat l'objecte d'aquestes ratlles.

Diem, ara, com, al cap-de-vall de les nostres dilucidacions sobre la buidor objectiva, podem repetir la nostra acusació contra el Romanticisme. Perquè, al fons d'aquesta buidor, hi veiem riure maliciosament la seva màscara convulsa.

Refermem, per tant, el nostre voler classicista i veiem en el Classicisme la nostra virtut salvadora.

JOAN ARÚS

Esdevé correntment que, situats en un camí la eficàcia del qual no hem de bon troç escatida per trobar-nos tot just en els inicis de son trancurs, l'abandonem per adoptar-ne un altre,—maquinació enginyosa de la nostra prudència, si es compta que l'abandonem per haver experimentat els greus perills que conté.—Heu's-aquí una tàctica comú que no sabríem censurar, per ésser de plausible discreció evitar el perill; però no-gens-menys hi objectarem: «¿qui'ns ha garantida la seguretat del nou camí?»; i si ens és estada garantida, «escau a la nostra discreció, en tanta de manera conservadora, fiar-nos d'allò que no havem experimentat personalment?»

Sovint la mateixa decisió s'és basada en la esperança d'arribar, que desperta la virginitat del camí. «Es nou», diem. En realitat quan un camí comença d'ésser camí ja no és nou; tindríem de dir «és gairebé nou», «una aproximació de nou», i aleshores, derivant amb propietat la nostra decisió de la natural prudència que ens ha induït a deixar el primitiu (com a mal menor), romandre en espera de fer coneixença amb qualche vianant per escoltar la narració de la seva ruta. Mentre no arribi aquest, no ens moguem i fins i tot pot-ser que no ens movem encara que arribi, a no ser que determinem d'assajar novament de tornar cap al nostre, emprenent de nou els perills, no pas fit a fit, sinó de reull, evitant-los vetlladament, no confiant massa en trobar-los de nou, que també

haurien pogut ésser efecte del pànic o deguts, qui sab, a massa fidelitat a allò de «si vols fer dreuera.....»

Tot çó que dic i més que podré dir encara, va, com se veurà més endavant (no puc dir si avui) pels artistes conreadors de les Belles Arts. Va per ells i per mi, alhora, com pot comprovar-se observant que parlo en primera persona del plural, el que faig no per adquirir accent d'autoritat, sinó per ajustar-me amb precisió al meu propòsit.

L'Aragay, en el seu llibre, ens marca una solució a tot això d'una manera radical; aconsella de prescindir de la urbanització civil, elogía el motor feta abstracció del seu mitjà propici, diu «que no són els camins els qui duen a Roma, sinó les cames». Però al fi, això de les cames no és ja una altre mode ideal de camí? Conforme en aconsellar a qui hagi necessitat de tant de consell de no anar a Roma i de

quedar-se a casa, i si massa necessitat sent de sortir-ne, de no anar tan lluny, d'anar solament on el duguin les cames.

Hi han camins propis per anar a Roma que ens facilitaràn el pas; podem evitar-los, però també podem evitar les cames (comptem amb els vehícals); cal considerar el camí no com una férula, sinó com una administració del pas, i no hem de considerar les cames purament com a mitjà locomotiu; el llur esforç en civilitat o sia inscribint-se en la cultura, serà seguint la carretera, però amb el lliure albir per deixar-la, no sempre per adoptar-ne un altre, ni tampoc pot ser per fer dreuera, sinó sols per estribar, per fer marrada cabalment, per què no? — qui ens precisa d'arribar aviat a Roma? — i encara, — què hi faríem massa aviat a Roma? —

ESTEVE MONEGAL.

NOTES MARGINALS

RUTINA

Ens proposem, i l'anunciem avui, un elogi càlid i entusiasta de la rutina, com arma pedagògica, dotant la ment del deixeble d'un sentit de creació, tot intel·ligent i espiritual. — I com a manifestacions i aspectes d'aquesta, la reproducció i la imitació.

Anunciem, mentrestant, que la seva valor està en què dóna al deixeble normes i disciplines. — I alhora, — en aquells moments que d'ella anunciàvem, — un element formal de expressió, en l'actuació de la seva intel·ligència. Ventatges d'això últim? Sí: moltes.

Senyalem, però, inicialment, dues posicions pedagògiques; la clàssica — intel·lectualista — i la romàntica.

La primera donarà sempre al deixeble, com a primer element, quelcom de formalíssim, d'intel·ligentment conceptual: çó és, ritmes. Quelcom que al fons amorfe de la seva actuació, li doni elements per a produir-se i manifestar-se, imposant-li les normes d'una disciplina. — Obliga al deixeble, sabent que obligar-lo és donar-li el sen-

tit i la valor intel·ligentment íntima de la cosa que l'obliga.

La pedagogia intel·lectualista diu: abans que la forma, la definició. Çó és: abans que la creació, cal per aquesta una llei i unes normes: abans que el fet, la llei d'aquest fet. — Després, quan vingui la creació, que aquesta llei tingui una vivència; però una vivència sense llei i sense contingut és romanticisme.

Manifestacions espontànies no les accepta, perquè no accepta el fur de çó que és fatal. Res de genial en sortirà d'aquesta pedagogia.

La posició romàntica, sens un contingut o element formal i normatiu, deixa al deixeble que espontaniament es manifesti. Cap ritme, cap disciplina i sols l'imperi del manament i de la llei individual. El geni sortirà geni, i el temperament segons aquest, perquè, tant l'un com l'altre, en aquesta condició qualificativa, comporten l'element inicial i expressiu. En el geni, és per l'element formal pel qual s'expressa que coneixem la seva condició de tal. — I la pedagogia ro-

màntica rès deu donar al deixeble, sinó que respecta ço que és individual, i la manera que, fatalment, aquesta valor individual comporta.

Rutina o ritmes; imitació, reproducció, ritmes també.—¿Ventatges? El deixeble tindrà un element per mitjà del qual donarà forma a la funció de la seva intel·ligència. Aquesta no deurà moure's, dins quelcom d'amorte sinó que deurà exercir una acció ponderativa, intel·ligent; tindrà unes limitacions vives i precises.—Abandonar al deixeble a ell mateix, sens donar-li aquesta materia ponderable, és deixar camp lliure al seu sentimentalisme, o visió purament emotiva de les coses, fòra de tota limitació formal.—Si porta una potencia o numen de creació (i aquesta ve; ja dèiem que és per la obediència a uns ritmes que neixen els ritmes nous) àdhuc en plena imitació, aquest inici i aquesta forma nova es manifestarà.

Deixem al deixeble manifestar-se espontaniament, dirà la pedagogia romàntica; poseu-lo davant del natural i que s'esplaii. S'esplaiarà el seu sentimentalisme, però no actuarà la seva intel·ligència.—El geni, i el temperament, per una llei fatal i indeclinable, que aquesta és la llei del geni—una llei de necessitat—, s'esplaiarà, s'esponjarà.—L'home intel·ligent, sens una materia ponderable, sens element formal per mitjà del qual produir-se, s'estrellarà, movent-se dins les nebuloses del sentimentalisme.

Veritablement diríem que la pedagogia romàntica no pot constituir Escola.—Escola és obediència a un ritme. Obediència a un principi o valor estètica. Col·laboració, i no pas quelcom d'individual i amorfe.

Rutina, rutina. Tal volta caldrà fer creuada en ton nom,—àdhuc valent-nos això el nom d'acadèmics.—Del qual, altrament, no en protestarem pas massa sorollosament.

RITMES, ENCARA

Ens portaria, fatalment, a un novo-classicisme, un romanticisme evocatiu de ço que

és aparent i argumental en el procés i la valor de l'arquitectura clàssica. Perquè aleshores cauríem en el preciosisme de que un element formal de l'arquitectura no complís una acció substantiva i funcional.

Nosaltres—amb un marge de sana ironia—estimem les coses no per la seva valor resultant i final, pel seu signe, sinó, altrament, pel procés intel·ligent i la valoració ponderativa que les produeix. Sabem que aquesta resultant té una llei; i no ens enamorem del signe que d'aquesta llei resulta, sinó de la llei mateixa, per obra de la qual aquell signe existeix, i que aquest signe exposa.—Estimem, de la forma, la seva valor purament intel·ligent i humana.

Sabem nosaltres que una corba no és mai una corba qualsevulga, indeterminada; sinó que sempre té un sentit, quelcom de propi i d'individual, perquè resulta d'una ponderació. I és aquesta valor i aquest procés ponderatiu el que estimem de tota forma.

Si el nostre amor per les formes clàssiques fos, a la manera romàntica, evocatiu i sentimental, cauríem en un amor pels signes i els aspectes de valors formals d'aquell classicisme. I així, sens un contingut intel·ligent, i per això mateix viu i eficientment humà, cauríem en un procés mort i aviat amorfe, mancat de tot el concepte i el sentit íntim de la seva valor i principi generatiu i inicial.

Però, si anem a una valoració ponderativa de la forma, arrencarem, també, de quelcom d'inicial i ple de sentit. Adquirirem aquest sentit.—Partirem de ço que és essencial i íntim en aquest procés qual resultant mantindrà, així, tota la seva valor.

Dèiem apropòsit d'aquesta qüestió que ço que és essencial són ritmes. Veu's-aquí els nostres ritmes, doncs.

Quan arribem a ço que és intel·ligentment inicial d'aquestes formes, i a posseir-ne la llur valor íntima i el més pregón d'elles, posseïrem ja la clau de la solució nostra, nacional.—Els ritmes es superen, dèiem; a-

rrencant ço que és inicial, aquest moment podrem ja vivament informar-lo, i vindrà el moment de la creació. I uns ritmes nous tindran naixença.

EL GENI

¿Màxima llibertat, del geni, com es vé dient? — Màxima necessitat sempre. Perquè al món de ço que és objectivament fatal, que s'oposa a la llibertat i l'arbitri de qualsevol, i és un món que tots tenim en contra, s'hi afegeix, en el geni, el món de ço que és subjectiva o individualment fatal, que té, en el cas genial, una exaltació exagerada, oposant-se a una integració al món de les creacions de l'arbitri de la pura intel·ligència.

Representatiu l'impressionisme, d'acord. — ¿Però, també, representativa la obra genial? Sí: representativa, i enumerativa, d'aquest

estat singular i individualíssim. Narratiu l'impressionisme, que accepta i s'obliga a ço que és subjectivament fatal: narratiu el cas genial, que s'obliga a ço que és subjectivament fatal. Per tal com la fantasia, —element amorfe i continent, que individualitza l'obra del temperament i el geni, —és el món de ço que és fatal, existent en nosaltres mateixos: i tan realista, doncs, serà el qui se cenyeix i s'obligui a aquests moments i aspectes del fatal, si ells pertanyen al camp de l'objectiu, com si es mouen en la esfera de l'objectiu.

Ço que l'Ors deia de Cezanne, que s'esforçava perquè, en lloc de fer-se del paísatge un estat d'ànim, fos, altrament, l'ànim un estat de paísatge, per al geni no és possible. Per a ell, aquest estat d'ànim és inapelable i necessari.

MARTÍ CASANOVAS.

DIETARI ESPIRITUAL

Quan algún visitant oficial vé a Catalunya, és costum d'invocar de seguida la nostra cortesia.

Nosaltres no volem fer cap objecció. Ens limitem a preguntar:

—¿I la cortesia dels forasters?

* * *

A propòsit del bilingüisme ha escrit un poeta aquestes paraules que fem nostres:

«L'ús del català és la nostra veritat, la nostra emoció, la nostra personalitat, la nostra personalitat de bellesa. L'ús imposat del castellà és la tirania. Però el bilingüisme, el *tête a tête* dels dos idiomes, és una cosa tan cursi que els deprimeix igualment tots els dos. Sembla llavors que aquestes dugues meitats incombinables no puguin crear més que el sàinet provincià d'última categoria».

* * *

Perquè cordialment hem volgut participar en l'homenatge de Rosalía de Castro, ens dol que els diaris hagin pogut dir seriosament:

«El senyor Vázquez Mella en paragrafs estupendes definí la poesia i enlairà la significació de Rosalía de Castro».

¡Pobre poesia i pobre Rosalía de Castro si només podessin ésser definides en paragrafs estupendes!

* * *

De vegades volen alguns retreure els fets

històrics per oposar-los a la nostra idealitat.

Contra aquest recurs oratori d'alguns regidors, diputats i polítics menors ens plau recordar les següents paraules d'un gran escriptor:

«El fet és corruptor. Som nosaltres qui el corregim persistint en el nostre ideal.

L'ànima moralitza el passat per no ésser moralitzada per ell.»

* * *

La segona exposició de joguines resulta com la primera un pretext exhibicionista dels nostres fabricants rutinaris que se defensen porucs de la *invenció*.

Per la eficàcia d'aquests concursos voldríem que fossin un veritable certamen d'enginy entre els inventors de joguines, creadors originals i ardits contra el rutinarisme dels industrials que s'acontenten fent tertulia al *Fomento del Trabajo Nacional*.

* * *

A tots els diaris que a nom d'informació fan el joc dels enemics de Catalunya; a tots els caps de colla dels escamots d'ocupació que profanen la nostra terra; a les autoritats que s'inhibeixen, ens caldrà recordar les paraules d'un gran català:

—El dia que no podrem exercitar lliurement la nostra ciutadania, ens sentirem estrangers dins casa nostra.

Mutua General de Segurs

Societat d'accidents del treball

CONCELL ADMINISTRATIU:

President: Trinitat Rius i Torres. — Vis-President: Josep Masana Tarrés.—Secretari: Pere Calvet Pintó.—Vocals: Tomàs Recolons Lladó; Jaume Brutau Manent; Joàn Torres Vilanova; Lluís Guarro Casas; Romà Regordosa Soldevila; Cayetà Marfà Clivillés

Agent en Sabadell **FELIU CAROL**

Balaguer, 152. - Telefon 293

Joàn Gorina Sanz

SABADELL

LLANES, PENTINATS I DEMÉS MATERIES TEXTILS

Operacions per compte propi

Importació i Exportació

SECCIÓ DE COMISSIONS

Representació única de les importants firmes:

Pierre Flipo . . .	TOURCOING (França)
D. Hamilton & Co.	BRADFORD (Anglaterra)
Bük & Richter . .	LEIPZIG (Alemanya)
Leken Frères . . .	VERVIERS (Bèlgica)
E. Bénézech. . . .	MAZAMET (França)
A. Lyon	MADRID (Espanya)

Direcció telegràfica: GORIZANZ - Telefon, 145

Compte corrent amb el Banc de Sabadell : Ponsà i Valls
J. Pagès fill : Fills de Magí Valls, Barcelona

GALERIES LAIETANES

Corts Catalanes, 613

ANTIGUITATS :: EXPOSICIONS
LLIBRERÍA D'ART :: CAVES
DE VINS : ART MODERN

PUBLICACIONS DE "LA REVISTA"

Administració: CORTS CATALANES, 613, baixos - - BARCELONA

HA SORTIT:

L'infantament meravellós de Schahrazada

DE J. M. LÓPEZ PICÓ

EN PREPARACIÓ:

L' OBRA D' ISIDRE NONELL

PRÓLEG D'EUGENI D'ORS.—BIOGRAFIA D'ALEXANDRE PLANA.—ESTUDIS DE FRANCESC PUJOLS, RAMÓN REVENTÓS, RAMÓN CASELLAS, MARTÍ CASANOVAS, FELIU ELÍAS, FRANCESC VAYREDA, JOAQUÍM FOLC I TORRES I ROMÁ JORI.—REPRODUCCIÓ DE DIBUIXOS I PINTURES

La edició d'aquest llibre es fa per subscripció.

Preu: Tres pessetes